

Editörden

Kırsalda Kadın Emeğiyle Dönüşüm: Bolu SS Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

Transformation in Rural Areas with Women's Labor: Bolu SS Demirciler Women's Agricultural Development Cooperative

Doç. Dr. Makbule TOKUR KESGİN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu, TÜRKİYE

E-posta: mtkesgin1@gmail.com

Alıntı (Cite): Tokur Kesgin M. Kırsalda Kadın Emeğiyle Dönüşüm: Bolu SS Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi. YBH dergisi. 2024;5(3):i-xiii

Giriş

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının birinci maddesi “Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek”, beşinci maddesi “Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek” olarak belirlenmiştir.⁽¹⁾ Birleşmiş Milletler’in bu hedefleri, birçok ülke için önemli bir dönüşümün gerekliliğini göstermektedir. Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi, ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitimsel kazanımlar, sağlık ve yaşam süresi ile politik güçlenme olmak üzere dört ana başlıkta yapılan değerlendirmelerle, bu dönüşüm için atılması gereken adımlara dair önemli ipuçları sunmaktadır. 2024 yılı Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi’ne göre Türkiye, 146 ülke arasında 127. sırada yer almıştır. Türkiye’nin puanı 0,645 olarak belirtilirken, 2023 yılına kıyasla 0,007 puanlık bir artış kaydedilmiştir. Bu olumlu bir gelişme olsa da, sıralamada anlamlı bir yükselişe yol açmamıştır.⁽²⁾

Bu durum, Türkiye’de özellikle kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta güçlenmesi için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini göstermektedir. Kırsal kesimlerde yaşayan kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik eşitsizliklerin olumsuz etkilerini daha derinden hissetmektedir.⁽³⁾ Ancak bu alanda yapılan çalışmalar, kadınların kırsal kalkınmada aktif bir şekilde yer aldığına yoksulluğun azaltılması ve toplumsal refahın artırılmasına önemli katkılar sağlayabildiğini göstermektedir.^(4,5,6) Bolu’da faaliyet gösteren Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bunun güzel bir örneğidir. Kooperatif, kadınların tarımsal üretim süreçlerine katılımını teşvik etmekle kalmayıp, onların ekonomik bağımsızlık kazanmalarına ve toplumsal olarak güçlenmelerine de destek olmaktadır.⁽⁶⁾

Aralık 2024’ün 3. sayısında, Bolu Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı Emine Özdoğan’ın gözünden bu başarılı kooperatifi tanıyacağız. Kooperatifin faaliyetlerini, kadınların çalışma hayatına katılımını nasıl güçlendirdiğini ve Bolu toplumuna sağladığı katkıları detaylı bir şekilde ele alacağız. Bu sayede, kırsal bölgelerde kadınların üretime katılımını teşvik eden benzer kooperatiflerin kurulmasının önemini bir kez daha anlayacağız.

Emine Özdoğan, Bolu Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi’nin başkanlığını yürütürken, aynı zamanda uzun yıllar hemşirelik mesleğinde edindiği tecrübeleri bu göreve taşımış örnek bir liderdir. Bir hemşire olarak, birinci basamak sağlık hizmetlerinde koruyucu ve önleyici çalışmalarla topluma hizmet ettikten sonra, emekliliğinde de bu hizmet anlayışını sürdürmüştür. Hemşirelik mesleğinin ona kazandırdığı liderlik vasfıyla, toplum yararına çalışan ve üretimi teşvik eden bir kooperatifin başında, kadınlara ilham veren bir figür

olmaya devam etmektedir. Şimdi, Emine Özdoğan'ın anlatımıyla kooperatifi daha yakından tanıyalım:

S.S. Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 17 Şubat 2020 tarihinde kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Kooperatifin kuruluş amacı; kırsalda yaşayan genç ve kadın çiftçileri bir araya getirerek hayvancılık ve bitkisel üretim projeleri gerçekleştirmek, ekonomik ve sosyal gelişimi sağlamak, köyden kente göçü önlemek ve tarım ile hayvancılığı güçlendirmektir.

Kooperatife kayıtlı 52 ortak bulunmakta olup, bu ortakların tamamı kadın üreticilerdir. Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu da tamamen kadınlardan oluşmaktadır. Kooperatif, Bolu Valiliği, Bolu İl Özel İdaresi, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Milli Eğitim İl Müdürlüğü gibi kurumlarla ortaklaşa faaliyetler yürütmektedir.

2020 yılında Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın Sosyal Gelişmeyi Destekleme (SOGEP) Projesi/Hibesi kapsamında yararlanmıştır. "Kadının Emeği Birliğin Temeli" adıyla hazırlanan proje, toplam 1 milyon 370 bin TL bütçe ile hayata geçirilmiş ve 1 milyon 200 bin TL hibe alınarak tamamlanmıştır. Projenin toplam değeri 2 milyon 700 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

Proje kapsamında:

- Okul binası ve sosyal tesisin bakım ve onarımı yapılmış, bu tesis kır lokantası olarak ziyaretçilere hizmet vermektedir.
- 1 adet sondaj kuyusu açılmış, 6 adet 30x8 metrelik sera kurulmuştur.
- 2 dekar alan üzerine lavanta bahçesi oluşturulmuş ve Bolu'nun ilk turistik lavanta bahçesi haline gelmiştir.
- Gıda üretimi için araç-gereçler temin edilmiştir.
- Kooperatifçilik, seracılık, hijyen, girişimcilik, pazarlama ve iyi tarım uygulamaları konularında eğitimler verilmiştir.
- Kooperatif, İSO ve HACCP belgelerini almaya hak kazanmıştır.

Kooperatifin ürünleri web sitesi üzerinden ve çevrimiçi platformlardan satışa sunulmaktadır. Ayrıca, ürünler Atatürk Orman Çiftliği ve Bolu merkezdeki satış noktalarında da tüketiciyle buluşmaktadır.

Kooperatifte üretilen ürünler arasında erişte, tarhana, reçel, bakliyat, meyve suyu, ıza bulguru, lavanta kesesi, lavanta kolonyası ve lavanta sabunu gibi çeşitli ürünler bulunmaktadır. İlerleyen süreçte, Tarım İl Müdürlüğü öncülüğünde alınan "organik işleme-paketleme"

sertifikasıyla organik içecekler de tüketicilere sunulacaktır. Ayrıca, meyve-sebze kurutma makinesi ile kadınların ürettiği ürünler zamanında değerlendirilecek, ürün çeşitliliği artırılarak her mevsim sağlıklı gıda temini sağlanacaktır.

Köyünden dışarı çıkmamış kadınlar, artık farklı illerdeki etkinliklere ve organizasyonlara katılmakta, kır lokantasında yöresel yemekler sunarak çeşitli kültürlerden misafirlerle tanışmakta ve sosyal-kültürel yönden kendilerini geliştirmektedir (Bkz. Fotoğraflar). Nişan, düğün, doğum günü gibi organizasyonlar planlayabilmekte ve türkü geceleri, açık hava sinemaları gibi etkinlikler düzenleyerek aktif bir şekilde yer almaktadırlar.

Ayrıca, çocuklara yönelik "taş fırında katmerli pizza yapma" etkinlikleri düzenlemekte, bu etkinliklerde çocukların yanı sıra anne-babalar ve öğretmenler de eğlenceli zaman geçirmektedir. Bahçede ip atlama, çuval yarışı gibi oyunlar eşliğinde veli, öğretmen ve öğrencilerin bir arada kaliteli vakit geçirmesi sağlanmaktadır.

Bolu Gelincik Hanımeli, tamamı kadınlardan oluşsa da, çocukların, kayınvalidelerin ve eşlerin desteğini almayı başaran bir kadın kooperatiftir. Başlangıçta imece usulü çalışan kooperatif, bugün 6 kadın için tam zamanlı istihdam sağlamış; yevmiyeli ve saatlik çalışan kadınlarla da ekonomik destek sunan bir "Gelincik Aile İşletmesi" haline gelmiştir. Ayrıca, kadınların kendi evlerinde ve bahçelerinde ürettikleri ürünlerin satışını sağlayarak hem kadınlara hem gençlere hem de ailelere destek olmaktadır.

Sonuç ve Öneri

Bolu Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, kırsal alandaki kadınların üretime katılımını teşvik ederek ekonomik ve toplumsal güçlenmelerine öncülük eden örnek bir modeldir. Kadınların, yalnızca bireysel ekonomik bağımsızlıklarını kazanmakla kalmayıp, toplumun genel refahına da katkı sağladığı bu girişim, kırsal kalkınmada kadınların rolünü net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kooperatifin lideri Emine Özdoğan'ın hemşirelik geçmişi, liderlik becerileri ve topluma hizmet anlayışıyla, bu tür girişimlerin başarıya ulaşmasında sağlık profesyonellerinin de önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Özdoğan, hemşirelik mesleğinde kazandığı planlama, organizasyon ve iletişim becerilerini kooperatifin yönetimine taşıyarak, kadınların güçlenmesine yönelik çok yönlü bir model oluşturmuştur.

Bu başarıyı sürdürülebilir kılmak ve daha geniş kitlelere yaymak adına:

1. Kadın kooperatiflerini destekleyen hibe ve teşvik programları artırılmalıdır.
2. Kooperatiflere yönelik eğitimler çeşitlendirilerek kadınların bilgi ve beceri düzeyleri yükseltilmelidir.

3. Kadın emeği ve üretimi için pazar olanakları genişletilmeli, özellikle dijital platformlar üzerinden erişim kolaylaştırılmalıdır.
4. Farklı bölgelerde benzer kooperatiflerin kurulmasını teşvik etmek için kamu ve özel sektör iş birliği sağlanmalıdır.

Bolu Gelincik Kadın Kooperatifi, kadınların kırsalda sosyal ve ekonomik olarak nasıl dönüşüm yaratabileceğine dair güçlü bir örnek sunmaktadır. Bu tür girişimlerin artması, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir adım olacaktır.

Not: Ekteki fotoğrafları Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi ile paylaştığı için Emekli Hemşire Kooperatif Başkanı Emine Özdoğan'a teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. United Nations General Assembly Economic and Social Council. Progress towards the sustainable development goals report of the secretary-general. 2024 Access: 17.12.2024. Available from: <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2024/SG-SDG-Progress-Report-2024-advanced-unedited-version.pdf>
2. World Economic Forum. Global gender gap report 2024. June 2024 Access: 17.12.2024. Available from: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2024.pdf
3. Ünlüer K.B. Toplumsal rollerin ve sosyal yapının oluşturduğu ekonomik sorun: yoksulluk. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi. 2021; 4(6), 47-61.
4. Tümer Ö. Niğde kadın emek pazarı projesi ve Niğde’de yerel yönetimlerin kadın girişimcilere verdiği desteklerin sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında değerlendirilmesi. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2024; 17(4), 1020-1035. <https://doi.org/10.25287/ohuibf.1539913>
5. Kurtege Sefer B. Kırsal kalkınmada kadın emeği, sivil toplum kuruluşları ve kadın kooperatifleri. Çalışma ve Toplum. 2024; 1(80), 93-126. <https://doi.org/10.54752/ct.1421764>
6. Özdoğan E, Kesgin MT. Kırsal ekonomik kalkınma için kadının güçlendirilmesi: Bolu SS Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi örneği. Zeugma Health Res. 2021;3(2-3):81-87.

Fotoğraflar: Bolu SS Demirciler Gelincik Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

